

Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine

Smjernice za dobru farmersku praksu u proizvodnji mlijeka

Dokument je urađen na temelju zajedničke publikacije Međunarodne federacije za mljekarstvo i Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda iz siječnja 2004. godine.

Sadržaj

Uvod	4
O Smjernicama	5
Primarni cilj dobre prakse u mljekarstvu	5
Kako su Smjernice predstavljene?	6
1. Zdravlje životinja	7
2. Higijena muže	8
3. Hrana i voda za životinje	9
4. Dobrobit životinja	10
5. Okoliš	11
Prikaz činjenica	12
1. Zdravlje životinja	12
1.1. Spriječiti unošenje bolesti na farmu	13
1.2. Osigurati učinkovit program upravljanja zdravljem stada	14
1.3. Koristiti sva kemijska sredstva i veterinarske lijekove na propisani način	15
1.4. Adekvatno educirati zaposlene na farmi	17
2. Higijena muže	17
2.1. Osigurati da rutina muže ne povrijedi krave ili da ne kontaminira mlijeko	18
2.2. Osigurati da se muža odvija u higijenskim uvjetima	19
2.3. Osigurati da se s mlijekom primjereno postupa nakon muže	20
3. Hrana i voda za životinje	21
3.1. Osigurati da životinje dobivaju hranu i vodu odgovarajućeg kvaliteta	22
3.2. Kontrolirati uvjete čuvanja stočne hrane	23
3.3. Osigurati sljedivost stočne hrane kupljene izvan farme	24
4. Dobrobit životinja	24
4.1. Osigurati da životinje ne trpe žeđ, glad i neuhranjenost	25
4.2. Osigurati da životinje ne trpe neudobnost	26
4.3. Osigurati da životinje ne trpe bol, povrede i bolesti	27
4.4. Osigurati da životinje ne trpe strah	28
4.5. Osigurati da se životinje mogu uključiti u relativno normalne modele životinjskog ponašanja	28
5. Okoliš	29
5.1. Osigurati odgovarajući sustav upravljanja otpadom	29
5.2. Osigurati da prakse za proizvodnju mlijeka nemaju negativan utjecaj na lokalni okoliš	30

PREDGOVOR

Proizvodni sustavi farmara u mljekarskoj industriji u cijelom svijetu moraju biti u stanju povezati ostvarivanje dobrih sa odgovornošću u vezi sa zaštitom zdravlja ljudi, zdravlja životinja, te brigom o životinjama i okolišu.

Da bi se uspješno pristupilo tržištu, svaka karika u mljekarskom lancu opskrbe mora preuzeti odgovornost, od farmara koji proizvodi mlijeko do krajnjeg potrošača.

Farmeri u mljekarskoj industriji, kao primarni proizvođači u lancu opskrbe, moraju imati mogućnost osigurati dodatnu vrijednost svojim proizvodima tako što će usvojiti metode proizvodnje koje zadovoljavaju zahtjeve prerađivača i kupaca. Da bi se to postiglo, svakom farmeru koji je uključen u lanac mljekarske industrije potrebne su jedinstvene smjernice koje govore o tome kako praktično ostvariti takve metode na farmi. Ove smjernice bi trebao pratiti proaktivan, a ne reaktivan pristup.

Smjernice za dobru farmersku praksu u proizvodnji mlijeka napisane u formatu koji je praktičan za korištenje od strane farmara, i treba ih posmatrati kao alat koji unapređuje njihovo poslovanje. Nakon usvajanja, Smjernice će pružati podršku plasmanu sigurnijeg i kvalitetnijeg mlijeka i mliječnih proizvoda, fokusirajući se pri tome na odnos između dobre prakse na razini farme i sigurnosti krajnjeg potrošača.

Smjernice su u okviru određenih praksi proizišle iz postojećih shema koje se koriste u svijetu, ali nisu pravno obvezujuće. Njihov cilj je da pruže autentičan okvir za izradu sheme za osiguranje sigurnosti na farmi sa naglaskom na aspekt socijalne, okolišne i ekonomske potrebe.

MISIJA

Razraditi praktične smjernice namijenjene proizvođačima mlijeka orijentiranima na farmu i provodive u cijelom svijetu tako što će obuhvatiti različite aspekte koji se odnose na: zdravstveno stanje životinja, higijenu mlijeka, ishranu i opskrbu životinja vodom, te dobrobit životinja i okoliša.

Uvod

Poslovna djelatnost farmera u mljekarskoj industriji je proizvodnja hrane. Farmeri imaju za cilj osigurati da sigurnost i kvalitet sirovog mlijeka zadovolji najviša očekivanja prehrambene industrije i potrošača. Dobra praksa na farmi treba osigurati da je mlijeko proizvedeno od zdravih životinja koje se drže u prihvatljivim uvjetima u ravnoteži sa lokalnim okruženjem.

Sveobuhvatni principi koji se primjenjuju na proizvodnju, preradu i postupanje sa mlijekom i mliječnim proizvodima trebaju ostvariti sljedeće:

- da od proizvodnje sirovih materijala do momenta konzumiranja, svi mliječni proizvodi budu podvrgnuti kombinaciji kontrolnih mjera. Ove mjere (dobre poljoprivredne prakse – engl. GAP, i dobre proizvodne prakse – engl. GMP) zajedno trebaju zadovoljiti odgovarajuć razinu zaštite javnog zdravlja;
- da se kroz lanac proizvodnje i prerade primjenjuje dobra higijenska praksakako bi mlijeko i mliječni proizvodi bili sigurni za namijenjenu upotrebu;
- da se mlijeko i mliječne proizvode primjenjuju dobre higijenske prakse slijedeći opće principe higijene hrane (Codex Alimentarius) gdje god je to moguće;
- da se osigura učinkovitost dobre poljoprivredne prakse i dobre proizvodne prakse zajedno.

Svi farmeri iz mliječne industrije, njihovi dobavljači, prijevoznici mlijeka, proizvođači mliječnih proizvoda i hrane, distributeri i maloprodaja trebaju biti dio integriranog sustava za upravljanje sigurnošću hrane i osiguranjem kvaliteta. Dobre poljoprivredne prakse podupiru plasman sigurnih mliječnih proizvoda utemeljenih na garantiranom kvalitetu.

Uloga je farmera koji se bave proizvodnjom mlijeka da osiguraju da se dobre poljoprivredne, higijenske prakse i prakse za uzgoj životinja primjenjuju na razini farme. Naglasak treba biti na sprječavanju problema (uključujući bolesti životinja) umjesto na njihovom rješavanju.

Dobre prakse u proizvodnji mlijeka trebaju doprinijeti garanciji da su mlijeko i mliječni proizvodi sigurni i primjereni za svoju namijenjenu upotrebu.

Napomena: Tvar koja zagađuje (zagađivač/kontaminant), a koja se spominje u ovim smjernicama, označava „bilo koji biološki ili kemijski agens, stranu tvar ili drugu supstancu, koja nije namjerno dodana u hranu, a koja može ugroziti sigurnost hrane ili njenu upotrebu“.

O Smjernicama

Mnoge države ipoduzeća/zadruge u mljekarskoj industriji uvode programe za osiguranje kvaliteta na farmi, s ciljem da svojim potrošačima garantiraju sigurnost mliječnih proizvoda. Ovim smjernicama se nastoji pružiti opći okvir za pojedinačne programe osiguranja kvalitete na farmi, sa naglaskom i na sigurnost potrošača i na imidž mljekarskog sektora.

Cilj je ovog dokumenta da pruži vodilje orijentiranena farmere koje će ih usmjeravati u pravcu praksi koje se ostvaruju u cijelom svijetu i koje obuhvataju ona područja od ključnog značaja za upravljanje.

Pristup primijenjen u ovim smjernicama je da se:

- naglase relevantna područja na mljekarskim farmama kojima treba upravljati;
- identificiraju ciljevi u pogledu tretiranja svakog od ovih područja;
- identificiraju dobre poljoprivredne prakse;
- predlože kontrolne mjere koje se mogu primijeniti kako bi se ostvarili zadati ciljevi.

Naglasak je u većoj mjeri na usmjerenim ciljevima/željenim rezultatima nego na konkretnim, propisanim radnjama/procesima. Ove smjernice nisu pravno obvezujuće i ne zamjenjuju zahtjeve utvrđene zakonodavstvom.

Primarni cilj dobre prakse u mljekarstvu

Primarni cilj dobre prakse u mljekarstvu je da mlijeko proizvedeno na farmi potječe od zdravih životinja u okviru opće prihvatljivih uvjeta. Da bi se ovo ostvarilo, proizvođači trebaju primjenjivati dobre poljoprivredne prakse u sljedećim oblastima:

- zdravlje životinja,
- higijena muže,
- hrana i voda za životinje,
- briga o životinjama (dobrobit životinja),
- okoliš.

Za neka od ovih područja postoje kontrolne točke koje treba pratiti da bi se postigli definirani ciljevi. Smjernice sadrže vodilje specifične za svaku od pet navedenih oblasti, ali nemaju za cilj zamijeniti zakonodavstvo.

Pored toga, dobre poljoprivredne prakse podrazumijevaju da farmeri u mljekarskoj industriji trebaju osigurati vođenje odgovarajuće evidencije, posebno one koja omogućuje adekvatnu sljedivost:

- korištenja kemijskih sredstava u poljoprivredi i veterinarstvu,
- nabavke i korištenja hrane za životinje,
- jedinstvene identifikacije životinja.

Pored navedenoga, potrebno je voditi i evidenciju o:

- temperaturama skladištenja mlijeka (kada su dostupne),
- veterinarskim i medicinskim tretmanima životinja.

Vlasnik mljekarske farme trebao bi osigurati da osobe koje obavljaju i nadgledaju mljekarske aktivnosti i koje upravljaju mljekarskim gazdinstvima imaju vještine za:

- stočarstvo,
- higijensku mužu životinja,
- korištenje veterinarskih lijekova,
- aktivnosti koje se poduzimaju na farmi u pogledu sigurnosti i higijene hrane,
- zdravstvene i sigurnosne prakse koje se odnose na subjektu poslovanju mljekarskim farmama.

Pored toga, potrebne su i odgovarajuće mjere da bi se putem stalne obuke ove vještine održale.

Kako su Smjernice predstavljene?

Smjernice su uređene u dva oblika:

- Dobre su poljoprivredne prakse i predložene mjere predstavljene u formi tabele pojedinačno za svaku ključnu oblast, i to: zdravlje životinja, higijena muže, hrana i voda za životinje, dobrobit životinja te okoliš.
- Pojedinačni činjenični prikazi koji pružaju više podataka za svaku oblastu pogledu dobrih poljoprivrednih praksi.

Prilikom izrade smjernica za dobru farmersku praksu za proizvodnju mlijeka, a koja se odnosi na određenu državu ili poduzeće (ili programe osiguranja kvaliteta na farmi), potrebno je napraviti vezu sa:

- Codex Alimentarius: higijena hrane i temeljni tekstovi,
- Kodeks: preporučeni međunarodni kodeks prakse – opća načela higijene hrane,
- Kodeks: nacrt kodeksa higijenskih praksi za mlijeko i mliječne proizvode,
- Kodeks: kodeks prakse o dobroj stočnoj hrani,
- FAO: sustav za kvalitet i sigurnost hrane- Priručnik za obuku o higijeni hrane i sustav za analizu rizika i kritičnih kontrolnih točaka (engl. HACCP),
- IDF Kodeks dobrih proizvodnih praksi za mužu pomoću automatskih sustava za mužu (ukoliko je primjenjivo),
- OIE Kodeks o zdravlju životinja.

Prilikom izrade ovih smjernica, korišten je određen broj programa osiguranja kvaliteta na farmi koji se trenutačno primjenjuju u jednom broju država.

Dobra poljoprivredna praksa

1. Zdravlje životinja

Životinje koje služe za proizvodnju mlijeka trebaju biti zdrave, te je potrebno primjenjivati učinkovit program zdravstvene zaštite.

Dobra poljoprivredna prakse (GAP)	Primjeri predloženih mjera da bi se postigla GAP	Cilj/kontrolna mjera
1.1. Spriječiti unošenje bolesti na farmu	1.1.1. Kupovati životinje samo sa poznatim zdravstvenim stanjem i kontrolirati njihovo uvođenje na farmu 1.1.2. Osigurati da se prijevozom stoke na farmu ne unese bolest 1.1.3. Osigurati sigurne granice/ograde 1.1.4. Ako je moguće, ograničiti pristup ljudima i divljim životinjama na farmu 1.1.5. Osigurati program kontrola nametnika 1.1.6. Koristiti samo čistu opremu iz poznatih izvora	- Osigurati zdravlje životinja - Poštovati nacionalne/regionalne kontrole kretanja životinja i nadzora bolesti

1.2. Osigurati učinkovit program upravljanja zdravljem stada	<p>I.2.1. Koristiti sustav označavanja koji omogućuje da svaka životinja pojedinačno bude označena od rođenja do smrti</p> <p>I.2.2. Izraditi učinkovit program upravljanja zdravljem stada usmjeren na prevenciju sukladno potrebama farmera i pravnim zahtjevima</p> <p>I.2.3. Redovito kontrolirati životinje zbog znakova bolesti</p> <p>I.2.4. Bolesne životinje treba zbrinuti brzo i na odgovarajući način</p> <p>I.2.5. Držati bolesne životinje izoliranim i odvojiti mlijeko od bolesnih životinja i životinja koje su pod tretmanom</p> <p>I.2.6. Voditi evidencije o svim tretmanima u pisanoj formi i označiti tretirane životinje na odgovarajući način</p> <p>I.2.7. Upravljati bolestima životinja koje mogu utjecati na javno zdravlje (zoonoze)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Otkriti bolesti kod životinja u ranoj fazi - Spriječiti širenje bolesti među životinjama - Spriječiti prijenos zoonoza - Osigurati sljedivost
1.3. Koristiti sva kemijska sredstva i veterinarske lijekove na propisani način	<p>I.3.1. Koristiti kemijska sredstva sukladno uputama, pažljivo izračunati doze i pridržavati se odgovarajućih perioda karence</p> <p>I.3.2. Osigurati intervenciju veterinaru u slučaju pogoršanja zdravstvenog stanja životinja</p> <p>I.3.3. Čuvati kemikalije na sigurnom i odlagati ih na odgovoran način</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Spriječiti pojavu ostataka kemijskih sredstava ili rezidua u mlijeku
1.4. Adekvatno educirati zaposlene na farmi	<p>I.4.1. Osigurati procedure za otkrivanje i postupanje sa bolesnim životinjama i veterinarskim kemijskim sredstvima</p> <p>I.4.2. Osigurati edukaciju za izvršavanje zadataka za sve zaposlene na farmi</p> <p>I.4.3. Izabrati stručne izvore za savjete i intervencije</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pratiti ispravne procedure

2. Higijena muže

Mlijeko treba sakupljati i čuvati u higijenskim uvjetima. Oprema koja se koristi za sakupljanje i čuvanje mlijeka treba biti odgovarajuća i održavana u dobrom stanju.

Dobre poljoprivredne prakse (GAP)	Primjeri predloženih mjera da bi se postigle GAP	Cilj/kontrolna mjera
2.1. Osigurati da rutina muže ne povrijedi krave ili da ne kontaminira mlijeko	<p>2.1.1. Jedinstveno označiti svaku životinju</p> <p>2.1.2. Osigurati odgovarajuću pripremu vimena za mužu</p> <p>2.1.3. Osigurati dosljedne tehnike za mužu</p> <p>2.1.4. Odvojiti mlijeko dobiveno od bolesnih životinja i životinja koje su pod tretmanom</p> <p>2.1.5. Osigurati da je oprema za mužu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Koristiti odgovarajuću i dobro održavanu opremu za mužu i čuvanje mlijeka

	<p>ispravno postavljena i da se ispravno održava</p> <p>2.1.6.Osigurati dovoljnu opskrbu čistom vodom</p>	
2.2.Osigurati odvijanje muže u higijenskim uvjetima	<p>2.2.1.Osigurati da se smještajni prostor (štala)redovito čisti</p> <p>2.2.2.Osigurati da se prostor za mužu drži u čistom stanju</p> <p>2.2.3.Osigurati da muzari slijede temeljna higijenska pravila</p>	- Sakupljati mlijeko u higijenskim uvjetima
2.3.Osigurati da se sa mlijekom postupa na odgovarajući način nakon muže	<p>2.3.1.Osigurati da se mlijeko hladi u naznačeno vrijeme</p> <p>2.3.2.Osigurati da prostor za skladištenje mlijeka bude čist i uredan</p> <p>2.3.3.Osigurati da je oprema za odlaganje mlijeka adekvatna i da se mlijeko čuva na tačno preciziranoj temperaturi</p> <p>2.3.4.Osigurati nesmetan pristup za skupljanje mlijeka na veliko</p>	- Rashladiti i pohranjivati mlijeko u strogo kontroliranim higijenskim uvjetima

3. Hrana i voda za životinje

Životinje treba hraniti i napajati proizvodima odgovarajućeg kvaliteta i sigurnosti.

Dobre poljoprivredne prakse (GAP)	Primjeri predloženih mjera da bi se postigle GAP	Cilj/kontrolna mjera
3.1.Osigurati da životinje dobivaju hranu i vodu odgovarajućeg kvaliteta	<p>3.1.1.Osigurati zadovoljenje prehrambenih potreba životinja</p> <p>3.1.2.Osigurati opskrbu kvalitetnom vodom, čiji se kvalitet redovito kontrolira i održava</p> <p>3.1.3.Koristiti zasebnu opremu za rukovanje kemikalijama i stočnom hranom</p> <p>3.1.4.Osigurati da se kemikalije adekvatno koriste na pašnjacima i krmnim usjevima</p> <p>3.1.5. Koristiti samo odobrene kemikalije za tretman stočne hrane ili komponente stočne hrane, i pridržavati se odgovarajućih perioda karence</p>	<p>- Održavati dobro zdravstveno stanje životinja kvalitetnom ishranom</p> <p>- Onemogućiti kemijsku kontaminaciju vode i hrane namijenjene ishrani životinja</p> <p>- Izbjeći kemijsku kontaminaciju kao posljedicu poljoprivrednih praksi</p>

3.2. Kontrolirati uvjetečuvanja stočne hrane	3.2.1.Odvojiti stočnu hranu koja je namijenjena za različite vrste životinja 3.2.2.Osigurati odgovarajuće uvjete čuvanja da bi se izbjegla kontaminacija stočne hrane 3.2.3.Odbaciti pljesnivu stočnu hranu	- Nikakva mikrobiološka ili toksična kontaminacija ili upotreba zabranjenih sastojaka stočne hrane ili veterinarskih pripravaka - Održavati dobro zdravstveno stanje životinja pomoću kvalitetne stočne hrane
3.3.Osigurati sljedivost stočne hrane kupljene izvan farme	3.3.1.Svi dobavljači stočne hrane trebaju imati u primjeni odobren program za osiguranje kvaliteta 3.3.2. Voditi evidencije o cjelokupnoj stočnoj hrani ili njenim sastojcima koji su primljeni na farmi (fakture ili otpremnice)	- Osigurati program za provjeru kvaliteta stočne hrane od dobavljača

4. Dobrobit životinja

Životinje treba čuvati sukladno sljedećim principima:

- bez žeđi, gladi i neuhranjenosti,
- bez neudobnosti,
- bez bola, povreda i bolesti,
- bez straha,
- uz mogućnost za relativno normalnemodeleživotinjskog ponašanja.

Dobre poljoprivredne prakse (GAP)	Primjeri predloženih mjera da bi se postigle GAP	Cilj/kontrolna mjera
4.1.Osigurati da životinje ne trpe žeđ, glad i neuhranjenost	4.1.1.Osigurati dovoljno stočne hrane (krme i/ili krmne leguminoze) i vode svaki dan 4.1.2.Uskladiti količinu obroka i/ili dodatnu opskrbu da bi se osigurala adekvatna opskrba vodom, stočnom hranom i krmom 4.1.3.Zaštititi životinje od toksičnih biljaka i drugih štetnih supstanci 4.1.4.Osigurati opskrbu vodom dobrog kvaliteta koji se redovito kontrolira i održava	- Zdrave, produktivne životinje - Odgovarajuća opskrba životinja vodom i hranom
4.2.Osigurati da životinje ne trpe neudobnost	4.2.1.Projektirati i izgraditi građevine koje će biti bez prepreka i opasnosti 4.2.2.Tamo gdje je relevantno, osigurati adekvatan prostor i održavati čistoću prostora za spavanje i odmor životinja 4.2.3.Zaštititi životinje od negativnih vremenskih uvjeta i njihovih posljedica 4.2.4.Osigurati odgovarajuću ventilaciju	- Zaštita životinja od ekstremnih klimatskih uvjeta - Osigurati sigurno okruženje

	<p>za životinje koje su smještene u zatvorenom prostoru</p> <p>4.2.5. Osigurati podove koji nisu skliski</p>	
<p>4.3. Osigurati da životinje ne trpe bol, povrede i bolesti</p>	<p>4.3.1. Osigurati učinkovit program u primjeni za upravljanje zdravljem stada i redovito pregledati životinje</p> <p>4.3.2. Zaštita od tromosti</p> <p>4.3.3. Životinje koje su u laktaciji treba redovito musti</p> <p>4.3.4. Izbjegavati primjenu postupaka i praksi koje mogu prouzročiti nepotrebne bolove</p> <p>4.3.5. Slijediti odgovarajuće prakse za teljenje i odvikavanje od vimena</p> <p>4.3.6. Osigurati odgovarajuće procedure za plasman teladi</p> <p>4.3.7. Kada životinje trebaju biti usmrćene na farmi, izbjegavati nepotrebnu bol</p> <p>4.3.8. Izbjeći loše rutine muže budući da mogu povrijediti stoku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opravdane i humane radnje - Dobri sanitarni uvjeti
<p>4.4. Osigurati da životinje ne trpe strah</p>	<p>4.4.1. Osigurati stručne vještine za uzgoj životinja i odgovarajuću obuku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Odsustvo loših tretmana - Sigurnost životinja i farmera
<p>4.5. Osigurati da se životinje mogu uključiti u relativno uobičajene modele životinjskog ponašanja</p>	<p>4.5.1. Osigurati procedure za upravljanje stadom i uzgoj stoke koje nepotrebno ne ugrožavaju prirodne aktivnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sloboda kretanja - Zaštiti grupno ponašanje i druga ponašanja kao što je preferirani položaj spavanja

5. Okoliš

Proizvodnjom mlijeka treba upravljati sukladno lokalnoj prirodnoj sredini farme.

Dobre poljoprivredne prakse (GAP)	Primjeri predloženih mjera da bi se postigle GAP	Cilj/kontrolna mjera
-----------------------------------	--	----------------------

5.1.Osigurati odgovarajući sustav za upravljanje otpadom	5.1.1.Osigurati da se otpad odlaže tako da se rizik zagađenja okoliša svede na minimum 5.1.2.Upravljanje pašnjacima sa ciljem da se izbjegne otjecanje otpadnih voda tako što će se gnojivo posipati sukladno lokalnim uvjetima	- Ograničiti potencijalni utjecaj praksi za proizvodnju mlijeka na okoliš
5.2.Osigurati da prakse za proizvodnju mlijeka nemaju negativan učinak na lokalniokoliš	5.2.1.Ograničiti istjecanje iz mljekarskih pogona na farmi 5.2.2.Koristiti kemijska sredstva (gnojiva, poljoprivredne i veterinarske kemikalije, pesticide itd.) na odgovarajući način da bi se izbjegla kontaminacija lokalnog okoliša 5.2.3.Osigurati da imidž mljekarskih aktivnosti bude odgovarajući za pogon u kojem se skuplja visokokvalitetna hrana	- Prezentiranje praksi o pozitivnom imidžu proizvodnje mlijeka

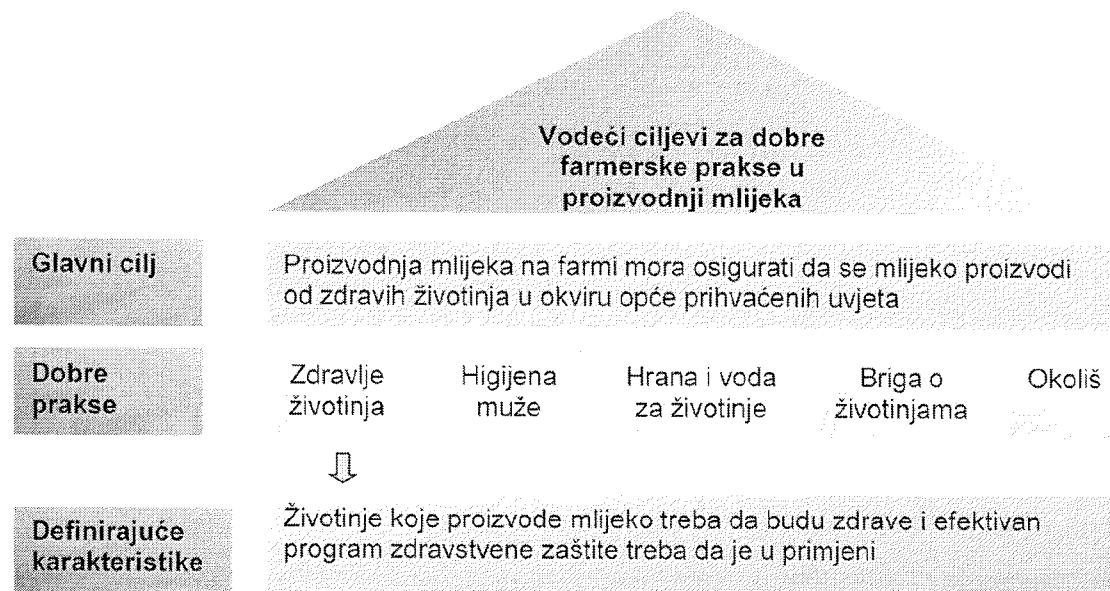
Prikaz činjenica

1. Zdravlje životinja

Ovaj prikaz činjenica opisuje dobre poljoprivredne prakse koje trebaju osigurati da su životinje koje daju mlijeko zdrave i da je u primjeni učinkovit program zdravstvene zaštite. Dobre poljoprivredne prakse mogu biti zamijenjene domaćim, međunarodnim ili tržišnim zahtjevima u mnogim zemljama koje se bave proizvodnjom mlijeka i mliječnih proizvoda.

Predložene dobre poljoprivredne prakse za zdravlje životinja prezentirane se u okviru sljedećih naslova:

- 1.1. Spriječiti unošenje bolesti na farmu
- 1.2. Osigurati učinkovit program za upravljanje zdravljem stada
- 1.3. Koristiti sva kemijska sredstva i veterinarske lijekove na propisani način
- 1.4. Adekvatno educirati sve zaposlene na farmi

1.1. Spriječiti unošenje bolesti na farmu

1.1.1. Kupovati životinje samo sa poznatim zdravstvenim stanjem i kontrolirati njihovo uvođenje na farmu

Najučinkovitiji način da se spriječi kretanje zaraznih bolesti jeste da se stado drži zatvorenim. Ovo znači da ni jedna nova životinja ne ulazi u stado i da se stoka koja je prije bila dio stada ponovno ne priključuje nakon što je napustila stado. Ovo je teško postići u praksi, i stoga je od ključnog značaja striktna kontrola bilo kakvog uvođenja životinja. Povećani rizik bolesti, također, se može dogoditi kada životinje zajednički dijele ispašu ili druge popratne sadržaje (prostorije).

Prije nego što se uvede na farmu, sva stoka treba biti podvrgnuta ulaznoj provjeri na prisustvo bolesti, posebno onih koje su uobičajene za njihovo područje podrijetla i novu lokaciju. Ovo znači da bi sva stoka trebala imati:

- sustavoznačavanja koji će omogućiti da se prati unazad do njihovog izvora (sustav identifikacije od rođenja do usmrćenja),
- određeni oblik deklaracije dobavljača u kojoj je navedeno zdravstveno stanje stoke i bilo koji odgovarajući tretmani/vakcinacije itd., koji se primjenjuju ili su se primjenjivali (ovo znači da potencijalni prodavači stoke moraju voditi odgovarajuće stalne evidencije o bolestima i tretmanima).

Tamo gdje je zdravstveni status nepoznat, stoka koja treba biti uvedena na farmu trebala bi se držati u karantenu odvojena od postojećeg stada tijekom odgovarajućeg vremenskog perioda. Potrebno je voditi evidenciju o kretanju životinja na farmi i prilikom napuštanja farme.

1.1.2. Osigurati da se prijevozom stoke na farmu ne unese bolest

Potencijalni kupci žive stoke uvijek bi trebali zahtijevati i dobiti informaciju da li su životinje bolešljive ili imaju određenu bolest. Poželjno je da se ni jedna bolesna ili nemoćna životinja ne prevoziživa. Operativac ili veterinar koji je adekvatno educiran bi trebao usmrtniti životinje na farmi onda kada je to potrebno. Sve mrtve životinje trebaju biti uklonjene ili pokopane sukladno zakonodavstvu.

Odlaganje bolesnih ili mrtvih životinja treba se uraditi na način na koji se rizici širenja bolesti svode na minimum, naprimjer, transportna vozila ne bi trebala prikupljati mrtvu ili bolesnu stoku sa jedne farme i odlaziti na drugu farmu da pokupe drugu mrtvu stoku bez poduzimanja odgovarajućih mjera za smanjenje rizika širenja bolesti.

1.1.3. Osigurati sigurne granice/ograde

Potrebno je ograditi životinje na odgovarajući način da bi se osiguralo da nema nikakvog rizika od širenja bolesti između farmi i unutar svake pojedinačne farme.

1.1.4. Ako je moguće, ograničiti pristup ljudima i divljim životinjama na farmu

Ljudi (i vozila) koji posjećuju određeni broj farmi mogu širiti bolesti između farmi. Potrebno je ograničiti pristup samo na onaj koji je neophodan i primijeniti odgovarajuće procese da bi se širenje bolesti svelo na minimum (naprimjer, da nema fekalne kontaminacije na trasama ili gumama tankera, ili trasama i gumama vozila koje prevozi mlijeko). Važno je koristiti zaštitnu odjeću i obuću, i voditi adekvatnu evidenciju o svim posjetiteljima. Bolest se može prenijeti sa ljudi i divljih životinja, i na njih.

1.1.5. Osigurati program kontrole nametnika

Potrebno je osigurati primjenu odgovarajuće kontrole nametnika u svim područjima u kojima nametnici mogu donijeti bolest (naprimjer, prostorije za mužu, skladište stočne hrane, prostori u kojima borave životinje). U nametnike spadaju divlje životinje, glodavci, ptice i insekti.

1.1.6. Koristiti samo čistu opremu iz poznatih izvora

Potrebno je osigurati da je sva oprema čista i da je poznato podrijetlo opreme i način na koji se koristila. Posebno je potrebno voditi računa kada se radi o zajedničkoj ili posuđenoj opremi.

1.2. Osigurati učinkovit program upravljanja zdravljem stada

1.2.1. Koristiti sustav za označavanje koji omogućuje da svaka životinja pojedinačno bude označena od rođenja do usmrćenja

Svi ljudi koji dođu u kontakt sa kravama trebalo bi da ih lako identificiraju. Sustav koji se koristi trebao bi biti permanentan i jedinstven kako bi omogućio da se izvrši označavanje pojedinačnih životinja od rođenja do smrti. Primjeri sustava označavanja uključuju ušne markice, tetoviranje, hladno žigosanje i mikročipove.

1.2.2. Izraditi učinkovit program upravljanja zdravljem stada usmjeren na prevenciju sukladno potrebama farmera i pravnim zahtjevima

Programi upravljanja zdravljem stada trebaju se sastojati od planova za tretmane koji se odnose na bilo koju bolest koja se javi u datom trenutku i od programa prevencije. Program prevencije treba pokriti sve aspekte higijenske proizvodnje mlijeka, kao i sve prakse za upravljanje mljekarskom farmom.

Tamo gdje su na raspolaganju učinkovite vakcine, one se mogu koristiti da bi se povećala otpornost na bolest.

Profilaktički tretmani se mogu zahtijevati kao zaštitna mjera onda kada ne postoji nikakva održiva alternativna strategija.

Potrebno je razviti učinkovite tretmane za zdravlje stada u konsultaciji sa adekvatno educiranim osobama kao što su veterinari.

1.2.3. Redovito kontrolirati životinje zbog uočavanja znakova bolesti

Potrebno je redovito posmatrati sve životinje i koristiti dokazane metode koje pomažu u otkrivanju i utvrđivanju tačne dijagnoze zaraznih bolesti. Neke od korisnih metoda uključuju rektalne termometre, promatranje kretanja krava i tjelesnog stanja, te ispitivanje prvog vodenastog mlijeka. Mnoge bolesti su povezane sa reproduktivnim ciklusom– treba voditi detaljnu evidenciju o rasplodivanju i promatrati životinje u odgovarajućim stadijima.

Trebalo bi ispitati hromost da bi se utvrdili osnovni uzroci i da bi se životinja mogla tretirati, te da se sljedeći slučajevi mogu spriječiti.

1.2.4. Bolesne životinje treba zbrinuti brzo i na odgovarajući način

Potrebno je tretirati sve bolesti, povrede i loše zdravstveno stanje pomoću dokazanih metoda nakon tačne dijagnoze. Važno je tretirati bolesne životinje na odgovarajući način da bi se prevalencija zaraze i izvor patogenoze smanjili na minimalnu razinu.

1.2.5. Držati bolesne životinje izoliranimai odvojiti mlijeko od bolesnih životinja i životinja koje su pod tretmanom

Da bi se širenje bolesti svelo na minimum, bolesne životinje je potrebno izolirati od ostale stoke u prostorijama. Važno je slijediti odgovarajuće procedure da bi se odvojilo mlijeko od bolesnih životinja i životinja koje se tretiraju (npr., musti ove životinje posljednje u zasebnu posudu ili kontejner). Osigurati zasebne prostorije ukoliko je moguće.

1.2.6. Voditi evidencije o svim tretmanima u pisanoj formi i označiti tretirane životinjena odgovarajući način

Važno je da sve vanjske osobe (npr., veterinari itd.) i bilo koje druge osobe koje su uključene u rad sa kravama muzarama na farmi znaju koji su tretmani pruženi kravama. Potrebno je primijeniti odgovarajući sustav koji odmah identificiratretirane životinje (npr., obojiti vime koje se tretira zbog mastitisa).

1.2.7. Upravljati bolestima životinja koje mogu utjecati na javno zdravlje (zoonoze)

Potrebno je držati zoonoze kod životinja na razini koja ne predstavlja opasnost za zdravlje ljudi, izbjegavati izravan prijenos putem odgovarajućih praksi upravljanja i spriječiti kontaminaciju mlijeka.

1.3. Koristitiskemijska sredstva i veterinarske lijekove na propisani način

1.3.1. Koristiti kemikalije sukladno uputama, pažljivo izračunati doze i pridržavati se odgovarajućih perioda karence

Ostaci bilo kojih kemikalija koje su primijenjene mogu nanijeti štetu tržištima mlijeka. Farmeri bi trebali nadgledati upotrebu svih kemikalija da bi spriječili:

- Pojavu neprihvatljivih ostataka kemikalija (rezidua) u mlijeku,
- Negativan utjecaj nepogodnih kemikalija na zdravlje životinja i produktivnost.

Važno je biti upoznat sa svim kemijskim sredstvima koja mogu imati rezidue u mlijeku. Ona obuhvataju deterdžente, dezinfekcijska sredstva, sredstva protiv parazita, antibiotike, herbicide, pesticide i fungicide.

Farmeri bi trebali:

- koristiti kemikalije samo u svrhu za koju su odobrene – krave koje su u laktaciji nikad ne bi trebale biti tretirane veterinarskim preparatima koji nisu preporučeni za tretman krava koje daju mlijeko za preradu ili koje se koristi na neki drugi način da bi ga konzumirali ljudi;
- pročitati etiketu – trebala bi sadržati sve informacije o zakonskoj i sigurnoj upotrebi kemikalija;
- slijediti savjete koji se nalaze na etiketi ili u bilo kojim podacima o kemijskom sredstvu ili u procjeni rizika;
- poštovati periode karence (minimalno vrijeme nakon primjene kemijskog sredstva kada se mlijeko ne bi trebalo prodavati za potrebe ljudske konzumacije).

1.3.2. Osigurati intervenciju veterinara u slučaju pogoršanja zdravstvenog stanja životinja

Napomena: Veterinarski lijekovi su kemijski i biološki preparati koji se prodaju za tretiranje životinja, čiji su dokaz potvrđene učinkovitosti i sigurnosti ispitala neovisna tijela da bi bili sigurni da su proizvodi prikladni za njihovu namjenu. Ovi lijekovi mogu zahtijevati recept od veterinara kojim se dopušta kupovina i kojim se potvrđuje da je njihova upotreba primjerena.

Potrebno je koristiti lijekove za tretiranje životinja nakon savjeta veterinara, te koristiti samo službeno odobrene lijekove po preporučenim dozama i tretmanskim režimima sukladno etiketi ili savjetu veterinara. Upotreba lijekova suprotno preporukama sa etikete označava se kao „neodobrena“ i može zahtijevati dodatno vrijeme karence, odnosno zadržavanja mlijeka. U slučaju da je neodobrena upotreba esencijalna za tretiranje posebnih stanja, ona se mora dogoditi samo pod striktnim nadzorom veterinara i sukladno zakonodavstvu.

Svi veterinarski lijekovi i kemikalije koje su namijenjene za tretiranje životinja koje proizvode hranu, trebaju imati period karence istaknut na etiketi. Ukoliko se striktno ne slijede uputstva sa etikete, naznačeno vrijeme karence neće biti važeće.

1.3.3. Čuvati kemikalije i veterinarske lijekove na sigurnom i odlagati ih na odgovoran način

Potrebno je spremiti kemikalije i veterinarske lijekove na sigurno mjesto da bi bili sigurni da se ne koriste neprimjereno ili da se nenamjerno ne kontaminira mlijeko ili stočna hrana. Trebalo bi ih odlagati na način koji neće prouzročiti onečišćenje životinja ili okoliša na farmi.

1.4. Adekvatno educirati zaposlene na farmi

1.4.1. Osigurati procedure otkrivanja i postupanja sa bolesnim životinjama i veterinarskim kemijskim sredstvima

Važno je osigurati dosljedan pristup za bolesno stado, a ljudi trebaju biti upoznati i razumjeti strategiju o zdravlju životinja na farmi.

Dobra je praksa imati pisane procedure o tome kako obavljati zadatke na kontroliran način i na način koji se ponavlja. Trebalo bi obuhvatiti sve zahtjeve za obavljanje zadataka, uključujući detalje procesa, opreme i materijala, kao i bilo koji relevantni rizik ili problem u pogledu sigurnosti.

1.4.2. Osigurati edukaciju za izvršavanje zadataka za sve zaposlene na farmi

Obuka je stalni proces i sve osobe bi trebale prolaziti kroz kontinuiranu obuku/usavršavanje. Zaposleni trebaju biti kompetentni da razumiju koji su razlozi za provođenje određenih aktivnosti. Ovo bi, također, trebalo pomoći da se nadgledaju procedure i da se pruži povratna informacija za kontinuirano usavršavanje. Potrebno je odrediti ko je odgovoran za praktične radnje.

1.4.3. Izabrati stručne izvore za savjete i intervencije

Potrebno je izabrati stručne/registrirane stručnjake koji će vršiti tretmane i sl. Važno je tražiti postupati isključivo sukladno savjetima iz izvora i od osoba koje su adekvatno kvalificirane.

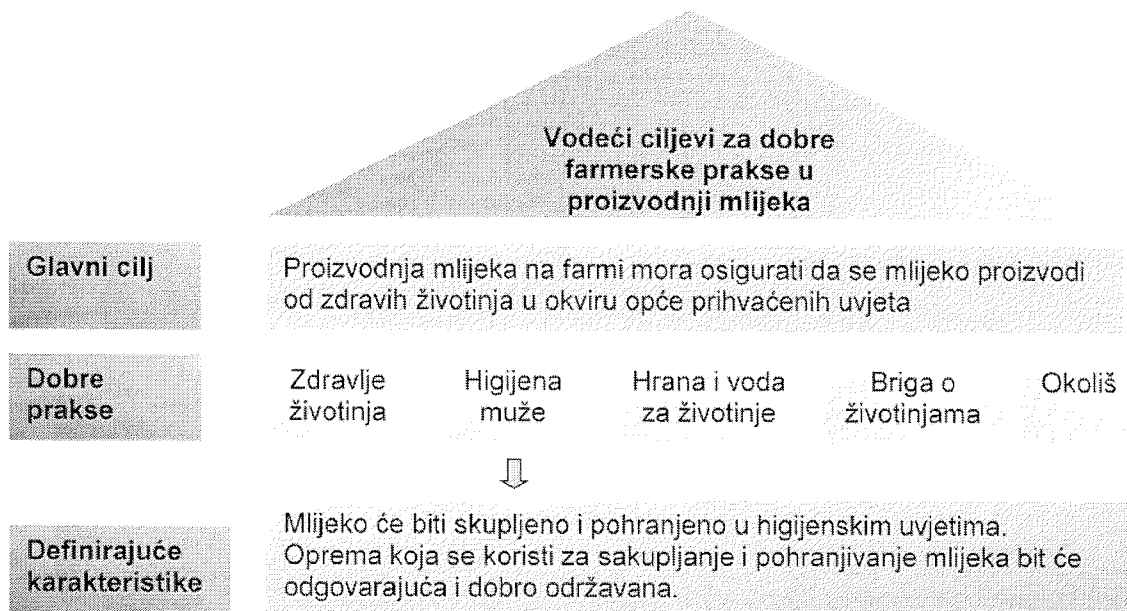
2. Higijena muže

Muža je najvažnija pojedinačna aktivnost na mljekarskoj farmi. Potrošači zahtijevaju visoke standarde kvaliteta mlijeka, tako da upravljanje mužom ima za cilj smanjiti na minimum mikrobiološku, kemijsku i fizičku kontaminaciju. Upravljanje mužom obuhvata sve aspekte procesa dobivanja mlijeka od krava na brz i učinkovit način, dok se istodobno osigurava zdravlje krava i kvalitet mlijeka.

Dosljednost u svakodnevnoj primjeni procedura za mužu predstavlja važan dio dobrih poljoprivrednih praksi za mužu.

Ovaj prikaz činjenica opisuje dobre poljoprivredne prakse da bi se osiguralo da se mlijeko skuplja i sprema u higijenskim uvjetima, i da se oprema koja se koristi za prikupljanje i spremanje mlijeka dobro održava. Predložene dobre poljoprivredne prakse koje se odnose na higijenu muže prezentirane su pod sljedećim naslovima:

- 2.1. Osigurati da rutina muže ne povrijedi krave ili da ne kontaminira mlijeko,
- 2.2. Osigurati da se muža odvija u higijenskim uvjetima,
- 2.3. Osigurati da se s mlijekom postupa na odgovarajući način nakon muže.

Napomena:

Ove dobre poljoprivredne praksene obuhvataju automatsku mužu za koju je IDF objavio poseban „Kodeks dobrih higijenskih praksi za mužu automatskim sustavima“, Bilten IDF-a, br. 386/2004, ISSN 0250-5118.

2.1. Osigurati da rutina muže ne povrijedi krave ili da ne kontaminira mlijeko

2.1.1. Jedinstveno označiti svaku životinju

Trebalo bi moći identificirati sve osobe koje dođu u kontakt sa kravama. Sustavi koji su u upotrebi trebaju biti trajni i jedinstveni tako da omogućuju identifikaciju pojedinačnih životinja od rođenja do usmrćenja.

Pojedine krave koje trebaju biti identificirane iz posebnih razloga (npr., otejljene, suhostaj, tretirane krave, ili krave sa neregularnim mlijekom zbog bolesti ili tretiranja životinja antibioticima), trebaju biti dodatno označene.

2.1.2. Osigurati odgovarajuću pripremu vimena za mužu

Potrebno je musti samo one krave koje imaju čisto i suho vime:

- oprati i posušiti zaprljano vime;
- osušiti vlažno vime i sise prije muže;
- čista voda mora biti dostupna sve vrijeme tijekom kojeg se odvija muža.

Potrebno je provjeriti da li ima ikakvih promjena na vimenu i sisama (npr., klinički mastitis). Prije nego što se krava pomuže, prvo mlijeko treba iscijediti i provjeriti da li sadrži neuobičajene elemente. Ovo može biti zahtjev propisan zakonodavstvom.

2.1.3. Osigurati dosljedne tehnike muže

Potrebno je osigurati dobre tehnike muže jer pogrešne tehnike mogu prouzročiti veći rizik od mastitisa i povrijediti kravu. Ispravna tehnika je:

- pripremiti kravu dovoljno vremena prije muže;
- izbjegavati nepotreban ulazak zraka u sisnu čašu, ako se primjenjuje;
- svesti na minimum prekomjernu mužu;
- nježno ukloniti čaše, ako se primjenjuju.

2.1.4. Odvojiti mlijeko dobiveno od bolesnih životinja ili životinja koje su pod tretmanom

Krave čije mlijeko nije prikladno da ga konzumiraju ljudi, trebaju biti pomužene posljednje ili u posebnu bačvu ili pomoću posebnog sustava. Potrebno je odbaciti neregularno mlijeko na način koji odgovara riziku koji ono predstavlja.

2.1.5. Osigurati da je oprema za mužu ispravno postavljena i da se ispravno održava

Potrebno je osigurati da se oprema za mužu očisti prije svake upotrebe. Ako se upotrebljava mobilna oprema za mužu, to može podrazumijevati čišćenje prije svake upotrebe.

Treba slijediti preporuke proizvođača, te lokalne, regionalne ili nacionalne (domaće) preporuke za izradu, postavljanje, rad i održavanje opreme koja se koristi za mužu. Potrebno je slijediti instrukcije proizvođača kada se koriste sredstva za čišćenje i dezinfekciju na opremi za mužu. Materijali koji se koriste za opremu za mužu i koji dolaze u kontakt sa mlijekom i tekućinama za čišćenje i dezinfekciju, trebalo bi da su napravljeni od adekvatno otpornih materijala i ne bi trebali ispuštati bilo kakav sadržaj u mlijeko.

Sredstva za čišćenje i dezinfekciju treba birati i koristiti na način koji osigurava da oni ne mogu prouzročiti negativan efekt na mlijeko.

Potrebno je slijediti upute proizvođača kada se koriste kemikalije, pesticidi ili sredstva za čišćenje u mljekarskim pogonima ili u staji za mužu. Neophodno je odlagati kemikalije, osim onih koje se koriste za redovitu upotrebu, u prostore koji se mogu zaključati i koji su na određenoj udaljenosti od mljekarskih pogona. U slučaju da su potrebni, upotreba svih metoda i proizvoda protiv štetočina, ptica i insekata treba odobrena odobrena.

2.1.6. Osigurati dovoljnu opskrbu čistom vodom

Dovoljna opskrba čistom vodom treba da je dostupna za aktivnosti koje se odnose na mužu i za čišćenje opreme koja dolazi u kontakt sa mlijekom.

2.2. Osigurati da se muža odvija u higijenskim uvjetima

2.2.1. Osigurati da se smještajni prostor (štala) redovito čisti

Treba stalno održavati visoke standarde čistoće u smještajnim prostorima. Smještajni prostor treba da je:

- formiran tako da omogućuje odvodnju i ventilaciju, i da se izbjegnu povrede životinja;
- odgovarajuće veličine i da je formiran tako da odgovara veličini životinje.

Sve boksove i posteljice treba držati čistim i suhim, sa adekvatnim prostirkama. Potrebno je redovito čistiti ili strugati prolaze da bi se otklonilo stajsko gnojivo.

2.2.2. Osigurati da se prostor za mužu drži u čistom stanju

Prostor za mužu treba da je napravljen na način koji omogućuje da se drži u čistom i urednom stanju. Trebalo bi:

- da se može lako čistiti;
- da ima opskrbu čistom vodom;
- da ima pogone (prostorije) za tretiranje otpada;
- da ima mogućnost regulacije temperature i svjetla.

Potrebno je izgraditi područja za sakupljanje koja će omogućiti da se održava visoki standard čistoće.

2.2.3. Osigurati da mužači slijede temeljna higijenska pravila

Mužač treba:

- nositi odgovarajuću i čistu radnu odjeću;
- održavati šake i ruke čistima, posebno tijekom muže;
- prekriti posjekotine ili rane;
- nemati nikakvu infektivnu bolest.

2.3. Osigurati da se s mlijekom primjereno postupi nakon muže

2.3.1. Osigurati da se mlijeko hladi u naznačeno vrijeme

Neophodno je ohladiti mlijeko što je prije moguće do potrebne temperature za skladištenje i u okviru naznačenog vremena. Vrijeme hlađenja i temperatura skladištenja trebaju biti sukladni sa ograničenjima propisanim zakonodavstvom.

2.3.2. Osigurati da prostor za skladištenje mlijeka bude čist i uredan

Mlijeko bi trebalo biti pohranjeno na drugom mjestu od mjesta muže. Prostor za skladištenje mlijeka treba:

- biti čist i bez nakupljenog smeća, bilo kojih proizvoda ili kemijskih supstanci koje nisu u stalnoj upotrebi, te bilo kakve stočne hrane;
- nuditi mogućnost ručnog pranja i sušenja;
- da se može lako očistiti i imati sustav za kontrolu štetoina.

2.3.3. Osigurati i da je oprema za odlaganje mlijeka adekvatna i da se mlijeko čuva na tačno preciziranoj temperaturi

Potrebno je osigurati da se oprema za odlaganje mlijeka očisti prije svake upotrebe, po mogućnosti odmah nakon sakupljanja mlijeka.

Oprema za odlaganje mlijeka treba čuvati mlijeko na potrebnoj temperaturi sve do trenutka sakupljanja, izrađena od materijala koji ne zamućuju mlijeko.

Rezervoari za mlijeko trebaju biti napravljeni sukladno prihvaćenim standardima, a rashladni sustavi za mlijeko trebaju imati redovit program održavanja i servisiranja da bi se spriječili kvarovi. Rezervoari trebaju imati termometre za kontrolu temperature mlijeka i trebaju se voditi odgovarajuće evidencije o temperaturi skladištenja. Važno je osigurati da sva oprema radi ispravno.

2.3.4. Osigurati nesmetan pristup zaskupljanje mlijeka naveliko

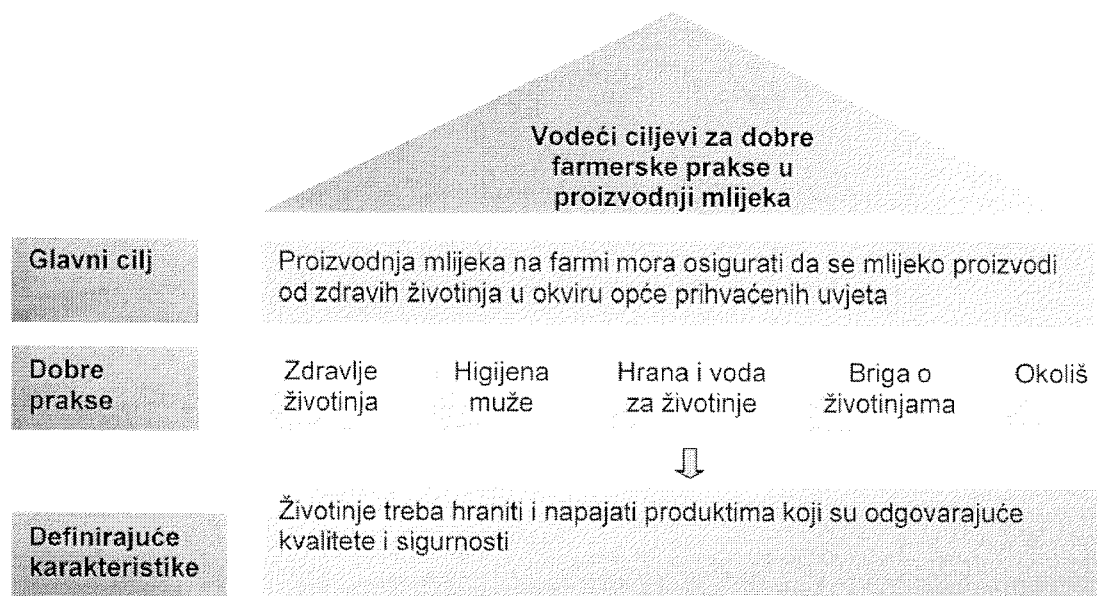
Potrebno je osigurati nesmetan pristup području za odlaganje mlijeka kako bi se omogućilo sigurno sakupljanje mlijeka. Pristup područjima za prikupljanje mlijeka treba da je odvojen od staza koje koriste životinje.

3. Hrana i voda za životinje

Zdravlje i produktivnost životinje, zajedno sa kvalitetom i sigurnošću njenog mlijeka, ovise od kvaliteta i postupanju sa stočnom hranom i vodom. Kvalitet vode koja se koristi za čišćenje opreme za mužu i prostorija gdje se drži mlijeko, može imati negativan utjecaj na kvalitet mlijeka. Ako je voda kontaminirana, zagađivači mogu prouzročiti narušavanje sigurnosti i kvaliteta mlijeka.

Ovaj prikaz činjenica opisuje dobre poljoprivredne prakse za upravljanje sigurnosti opskrbe krava muzara hranom i vodom. Predložene dobre poljoprivredne prakse su prezentirane pod sljedećim naslovima:

- 3.1. Osigurati da životinje dobijaju hranu i vodu odgovarajućeg kvaliteta,
- 3.2. Kontrolirati uvjete čuvanja stočne hrane,
- 3.3. Osigurati sljedivost stočne hrane kupljene izvan farme.

3.1. Osigurati da životinje dobivaju hranu i vodu odgovarajućeg kvaliteta

3.1.1. Osigurati zadovoljenje prehrambenih potreba životinja

Životinje trebaju dnevno dobivati dovoljne količine hrane i vode sukladno njihovim fiziološkim potrebama. Kvalitet i količina stočne hrane, uključujući i odgovarajuća vlakna, trebaju biti prilagođeni starosnoj dobi životinje, tjelesnoj težini, fazi laktacije, proizvodnoj rzini, rastu, gravidnosti, stupnju aktivnosti i podneblju.

3.1.2. Osigurati opskrbu kvalitetnom vodom koja se redovito kontrolira i održava

Potrebno je ograditi sustav za opskrbu životinja vodom da bi bio zaštićen od nenamjernog onečišćenja. Opskrba vodom treba biti čista i ne sadržavati izmet.

Mnogi zagađivači mogu dospjeti u sustav za opskrbu vodom i ugroziti zdravlje i sigurnost ljudi, stoke i opreme za mužu koja se ispire kontaminiranom vodom. Najčešći zagađivači obuhvataju patogene mikroorganizme (npr., bakterija *Escherichia coli*), kao i toksične kemikalije kao što su pesticidi, petrolej, rastvarači i nitrati.

Ukoliko postoje bilo kakve sumnje u pogledu adekvatnosti vode koja se koristi kao voda za stoku, potrebno je kontaktirati relevantne službe i dati svoju vodu na testiranje.

3.1.3. Koristiti zasebnu opremu za rukovanje kemikalijama i stočnom hranom

Nemojte koristiti opremu ili uređaje koji su namijenjeni za mljekarsku upotrebu za miješanje poljoprivrednih i/ili veterinarskih kemijskih sredstava – ostaci mogu ostati na opremi ili stvoriti uvjete za unakrsnu kontaminaciju kroz prolijevanje, disperziju zraka, povratni efekt sifona itd.

3.1.4. Osigurati da se kemijska sredstva adekvatno koriste na pašnjacima i krmnim usjevima

Potrebno je striktno voditi evidencije o zemljištu u pogledu primjene svih kemijskih sredstava na usjevima i pašnjacima, i pobrinuti se da se periodi karence pažljivo poštuju. Važno je uvijek slijediti savjet na etiketi kod primjene količina i perioda karence. Obratite pažnju i pratite intervale „dani prije paše“ prije nego što se životinjama dopusti pristup tretiranom polju za ispašu. Slijedite „intervale prije žetve“ ili „dane do žetve“ za polja krme.

Kontrolirajte pašnjake radi znakova o nanosima pesticida. Potražite simptome povrede uslijed nanošenja herbicida na krmno biljke. Ako su simptomi prisutni, obavite daljnja ispitivanja prije nego što dopustite životinjama da pasu.

Imajte na umu potencijalne raspršujuće nanose na pašnjake/usjeve kada primjenjujete poljoprivrednokemijska sredstva. Ovo se, također, odnosi na susjedne farme. Poduzmite adekvatne mjere opreza kada dopuštate stoci da pije vodu nakon prskanja.

Ispitajte raniju i sadašnju upotrebu kemikalija na vašoj farmi i susjednim imanjima jer raspršni nanos može biti potencijalni izvor ostataka. Kada kupujete pašnjak/zemljište, uvijek tražite da dobijete informaciju o prethodnom načinu upotrebe poljoprivrednih kemijskih sredstava na imanju i/ili o testiranju tla/biljaka, ako je potrebno.

3.1.5. Koristiti samo odobrene kemikalije za tretman stočne hrane ili komponente stočne hrane, i pridržavati se odgovarajućih perioda karence

Treba koristiti samo kemijska sredstva odobrena za upotrebu u mljekarskim aktivnostima, i njima treba rukovati na način da se izbjegne njihovo slučajno unošenje u stočnu hranu, vodu i, kao rezultat toga, u mlijeko.

Koristite kemikalije sukladno preporukama proizvođača. Provjerite etiketu svih kemikalija koje će se koristiti u okolini, na ili u stočnoj hrani ili na pašnjacima radi kompatibilnosti sa životinjama koje proizvode hranu, zahtjevima povlačenja za mlijeko i odgovarajućim stopama primjene i koncentracije proizvoda.

Periodi karence, također, se mogu primijeniti na pašnjake, krmne usjeve i uskladišteno žito u slučaju da su tretirani poljoprivrednim kemijskim sredstvima. Pod tim okolnostima, period karence je minimalni period vremena koji mora proći između tretmana pašnjaka, usjeva ili žita i trenutka kada se može pasti ili ubrati da bi se nahranila stoka. Različiti periodi karence mogu biti primjenjivi ako je usjev namijenjen za ljudsku upotrebu.

3.2. Kontrolirati uvjete čuvanja stočne hrane

3.2.1. Odvojiti stočnu hranu koja je namijenjena za različite vrste životinja

Nijedan se životinjski materijal ne bi trebao uključiti u prehrambene porcije za krave muzare. Treba poštovati zahtjeve zakonodavstva.

3.2.2. Osigurati odgovarajuće uvjete čuvanja da bi se izbjegla kontaminacija stočne hrane

Osigurajte da životinje ne mogu doći u kontakt sa zagađivačima u područjima gdje se ovi

proizvodi skladište i miješaju. Ove prostore treba dobro ventilirati tako da toksični dimovi mogu ispariti. Pobrinite se da je stočna hrana zaštićena od zagađivača. Adekvatno pohranite i rukujte pesticidima, tretiranim sjemenom, medicinski tretiranom stočnom hranom i gnojivom. Odložite herbicide odvojeno od drugih poljoprivrednih kemijskih sredstava, gnojiva i sjemena.

Osigurajte odgovarajući program za kontrolu nametnika za uskladištenu stočnu hranu. Sijeno i suha stočna hrana trebaju biti zaštićeni od vlažnog okruženja. Silažu i druge fermentirane usjeve treba držati u hermetički zapečaćenim uvjetima.

3.2.3. Odbaciti pljesnivu stočnu hranu

Izbjegavajte davanje pljesnive stočne hrane kravama muzarama (vodite posebno računa kada se radi o pivskom tropu, silaži, sijenu, pulpi šećerne trske i žitu) jer oni mogu sadržavati otrovne fungalne toksine koji se mogu prenijeti u mlijeko.

3.3. Osigurati sljedivost stočne hrane kupljene izvan farme

3.3.1. Svi dobavljači stočne hrane trebaju primjenjivati odobren program osiguranja kvaliteta

Ako kupujete stočnu hranu, pobrinite se da dobavljač stočne hrane primjenjuje program osiguranja kvaliteta, da može nadzirati odgovarajuće ostatke i bolesti, i da može pratiti korištene sastojke unazad sve do njihovog izvora. Tražite relevantnu deklaraciju prodavača.

3.3.2. Voditi evidencije o svojoj stočnoj hrani ili njenim sastojcima koji su primljeni na farmi (fakture ili otpremnice)

Primjenjujte odgovarajući sustav evidentiranja i praćenja sve stočne hrane ili sastojaka stočne hrane koji se primaju na vašoj farmi. Potrudite se da možete identificirati i pratiti sve tretmane koji su primijenjeni na stočnoj hrani na farmi (uključujući tretmane usjeva i žita).

4. Dobrobit životinja

U suštini, dobrobit životinja podrazumijeva primjenu osjetljivih i razumnih uzgojnih praksi na farmi. Briga o životinjama uglavnom se odnosi na dobro stanje životinja.

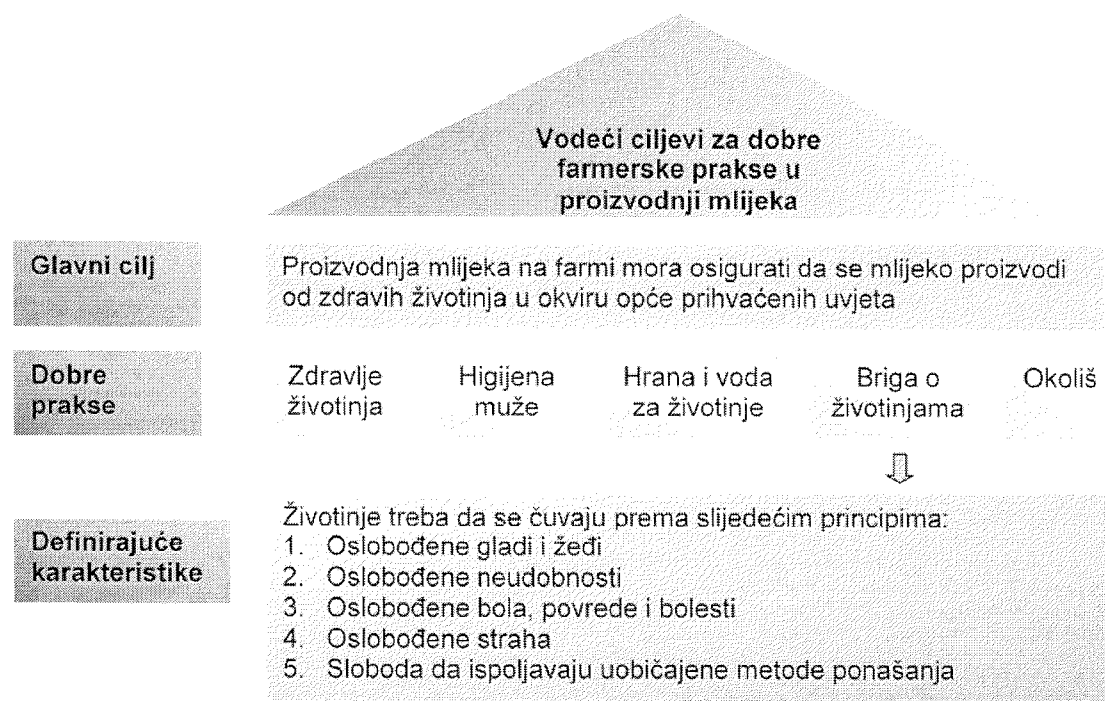
Generalno, potrošači vide visoke standarde brige o životinjama kao indikator da je hrana sigurna, zdrava i visokokvalitetna. Standardi za brigu o životinjama su uključeni u većinu shema na farmi koje se odnose na kvalitet i sigurnost hrane.

Kodeksi za brigu o životinjama obično navode pet temeljnih sloboda koje trebaju poduprijeti najbolje prakse na farmi u odnosu na brigu o životinjama. Ovih pet sloboda pruža sveobuhvatan koncept brige o životinjama.

Ovaj prikaz činjenica opisuje dobre poljoprivredne prakse za brigu o životinjama. One su prezentirane da pokažu pet temeljnih sloboda:

- 4.1. Osigurati da životinje ne trpe žeđ, glad i neuhranjenost,
- 4.2. Osigurati da životinje ne trpe neudobnost,
- 4.3. Osigurati da životinje ne trpe bol, povrede i bolesti,

- 4.4. Osigurati da životinje ne trpe strah,
 4.5. Osigurati da se životinje mogu uključiti u relativno normalne modele životinjskog ponašanja.

4.1. Osigurati da životinje ne trpe žeđ, glad i neuhranjenost

4.1.1. Osigurati dovoljno vode istočne hrane (krme i/ili krmne leguminoze) svaki dan

Prilikom hranjenja životinja, trebaim dati dovoljno hrane za njihove fiziološke potrebe (sukladno njihovoj starosnoj dobi, tjelesnoj težini, fazi laktacije, produktivnoj razini, rastu, gravidnosti, stupnju aktivnosti i podneblju). Treba imati u vidu kvalitet stočne hrane. Ako se životinje nalaze na pašnjaku slabog kvaliteta, može biti potrebno dodatno krmno bilje da bi se zadovoljile potrebe životinja.

Razmotrite kvalitet hranjivog sadržaja u svježem ili suhom krmnom bilju, koji treba da je sukladan potrebama životinja. Životinje bi trebale primati uravnoteženu ishranu (uključujući dovoljno vlakana).

4.1.2. Uskladiti količinu obroka i/ili dodatnu opskrbu da bi se osigurao adekvatan omjer vode, stočne hrane i krme

Kod određivanja porcija, treba dobro razmotriti broj životinja, fiziološke potrebe i hranjivi kvalitet stočne hrane, a sve životinje trebaju svakodnevno imati pristup dovoljnim količinama vode.

4.1.3. Zaštiti životinje od toksičnih biljaka i drugih štetnih supstanci

Zaštitite životinje od pristupa toksičnim biljkama. Nemojte davati životinjama pljesnivu hranu.

Odložite kemikalije na sigurno mjesto da biste izbjegli kontaminaciju pašnjaka, i nadgledajte odgovarajuće periode karenceza tretmane pašnjaka i krmnog bilja.

4.1.4. Osigurati opskrbu vodom dobrog kvaliteta koja se redovito kontrolira i održava

Stoka bi trebala imati slobodan pristup čistoj i svježoj opskrbi vodom. Redovito čistite mjesta odakle se uzima voda (jarak) i kontrolirajte ih da biste bili sigurni da su u potpunosti funkcionalna. Opskrba vodom treba imati adekvatan kapacitet da zadovolji maksimalne potrebe životinja, tojest, mjesta odakle se uzima voda trebaju se puniti dovoljno brzo da bi se izbjegla situacija da bilo koja životinja u grupi ostane žedna. Treba poduzeti sve razumne mjere da bi se sveli na minimum rizici zamrzavanja vodoopskrbe ili prekomjernog zagrijavanja, gdje je to moguće.

Otjecanje otpadnih voda i kemijskih tretmana na pašnjacima i krmnim usjevima ne bi trebalo dolaziti u kontakt sa vodom za opskrbu stoke.

4.2. Osigurati da životinje ne trpe neudobnost

4.2.1. Projektirati i izgraditi građevine koje će biti bez prepreka i opasnosti

Prilikom projektiranja i gradnje smještaja za životinje i/ili prostorija za mužu, u razmatranje treba uzeti slobodno kretanje životinja. Izbjegavajte slijepe krakove, strme ili klizave prolaze.

4.2.2. Tamo gdje je to moguće, potrebno je osigurati adekvatan prostor prostora za spavanje i odmor životinja, te održavati njegovu čistoću

Izbjegavajte prekomjernost životinja na ograničenom prostoru, čak i tijekom kratkih vremenskih perioda. Životinje trebaju imati čisto mjesto za spavanje i odmor, bilo da se radi o slamnatoj (ili ekvivalentnoj) stelji ili čistim pašnjacima.

4.2.3. Zaštititi životinje od negativnih vremenskih utjecaja i njihovih posljedica

Zaštitite životinje od negativnih vremenskih utjecaja i njihovih posljedica na što praktičniji način. To obuhvata čimbenike stresa kao što su ekstremni vremenski uvjeti, nestašica krmnog bilja, promjene koje ne odgovaraju godišnjem dobu, i ostalo što može prouzročiti stresnu reakciju na hladnoću ili toplotu. Imajte u vidu zasjenjene prostore ili alternativna sredstva hlađenja (npr., raspršivači ili sprej), skloništa (npr., vjetrobrani) i dodatno krmno bilje. Osigurajte planove za zaštitu od prirodnih nepogoda, npr., požara, suše, snijega, poplave; osigurajte visoke nasipe u slučaju poplave, adekvatnu protupožarnu zaštitu i opskrbu u slučaju evakuacije.

4.2.4. Osigurajte odgovarajuću ventilaciju za životinje koje su smještene u zatvorenom prostoru

Sve životinje koje su u zatvorenom prostoru trebaju imati adekvatnu ventilaciju koja omogućuje dovoljno svježeg zraka da bi se uklonila vlažnost; koja omogućuje širenje toplote i sprječava nakupljanje plinova kao što su ugljendioksid, amonijak i plinovi tekućeg blata.

4.2.5. Osigurati da podove nisu skliski

Podovi trebaju biti izgrađeni na način koji će svesti na minimum klizanje i povrede prouzročene grubim neravnim površinama. Neodgovarajući podovi mogu spriječiti penjanje ili prouzročiti povrede tijekom parenja.

4.3. Osigurati da životinje ne trpe bol, povrede i bolesti

4.3.1. Osigurati učinkovit program za upravljanje zdravljem stada i redovito pregledati životinje

Životinje treba redovito kontrolirati da bi se otkrila povreda i/ili bolest. Za više detalja pogledajte prikaz činjenica koji govori o zdravlju životinja.

4.3.2. Zaštita od hromosti

Staze, dvorišta, staje za mužu i smještaj trebaju biti izgrađeni na način koji svodi pojavu tromosti na minimum. Krave treba hraniti da bi se hromost svela na najmanju mjeru. Tromost treba i ispitati da bi se odredili temeljni uzroci i da bi se isti adekvatno tretirali.

4.3.3. Životinje koje su u laktaciji treba redovito musti

Uspostavite redovitu rutinu muže koja uzima u obzir stadij laktacije i ne stvara prekomjerni stres za životinje.

4.3.4. Izbjegavati primjenu postupaka i praksi koje mogu prouzročiti nepotrebne bolove

Osobe koje obavljaju veterinarske radnje trebaju biti u stanju demonstrirati kompetenciju, posebno za postupke koji bi mogli prouzročiti patnju, npr., spaljivanje/uklanjanje rogova, kastracija itd. Poštujte domaće propise u vezi sa ovim i drugim praksama (kao što su žigosanje, podrezivanje repa, amputacija itd.). Dobra higijena je od presudnog značaja za hirurške procedure. Ako odgovara, razmotrite druge prakse koje se odnose na stočarstvo.

4.3.5. Slijediti odgovarajuće prakse za teljenje i odvikavanje od vimena

Izradite adekvatan plan za teljenje koji uzima u obzir pitanja kao što je izbor bika (za lako teljenje); sigurni prostori za teljenje; redovita kontrola životinja da bi se osigurala trenutna pomoć sa adekvatnim iskustvom ako je potrebno.

Telad bi trebala imati pristup kolostrumu ubrzo nakon rođenja.

4.3.6. Osigurati odgovarajuće procedure za plasman teladi

Novooteljena telad ne bi trebala prodavati sve dok dovoljno ne ojačaju (npr., adekvatna tjelesna težina i suh pupak). Također, treba slijediti odgovarajuće uvjete transporta. Slijedite domaće propise koji tretiraju ovu oblast.

4.3.7. Kada životinje trebaju biti usmrćene na farmi, izbjegavati nepotrebnu bol

Kada je neophodno usmrtiti slabe ili bolesne životinje, ili one koje pate od bolova, to bi trebalo uraditi na način da se izbjegne nepotrebna bol.

4.3.8 Izbjeći neadekvatan/pogrešan način muže koji može dovesti do povrede

Loše rutine muže mogu utjecati na dobrobit i produktivnost krava. Opremu za mužu treba uredno održavati i redovito servisirati.

4.4. Osigurati da životinje ne trpe strah

4.4.1. Osigurati stručne vještine za uzgoj životinja i odgovarajuću obuku

Dobar uzgoj životinja predstavlja ključni čimbenik u brizi o životinjama. Bez dosljedne stručnebrige o životinjama, njihova bi dobrobit bila ugrožena.

Stručan operativac bi trebao biti u stanju:

- prepoznati da li je životinja dobrog zdravstvenog stanja ili nije;
- razumjeti značenje promjene u ponašanju životinja;
- znati kad je potreban veterinarski tretman;
- provoditi planirani program upravljanja zdravljem stada (npr., preventivni tretmani ili programi vakcinacije ako je potrebno);
- implementirati odgovarajuće programe ishraneživotinja i upravljanja pašnjacima;
- prepoznati da li je opće okruženje (unutarnje ili vanjsko) adekvatno za promociju dobrog zdravlja i dobrobiti;
- imati adekvatne vještine upravljanja do razine tehničkih zahtjeva sustava za produkciju;
- postupati sa životinjama sa suosjećanjem i na adekvatan način, predvidjeti potencijalne probleme i poduzeti neophodne preventivne mjere.

Operativci trebaju biti upoznati i poštovati relevantne propise i glavne sektorske standarde/scheme koje se odnose na osiguranje kvaliteta/sigurnosti proizvoda itd. Operativci trebajuosigurati vođenje evidencije da bi se predočilo poštovanje propisa ili shema za osiguranje. Osobe koje su već uključene u upravljanje/uzgoj životinja, trebaju se stalno informirati o najnovijim tehnološkim dostignućima koja mogu spriječiti ili korigirati problem koji se odnosi na dobrobit.

4.5. Osigurati da se životinje mogu uključiti u relativno normalne modele životinjskog ponašanja

4.5.1. Osigurati procedure za upravljanje stadom i uzgoj životinja, koje nepotrebno ne ugrožavaju prirodne aktivnosti

Krupna stoka živi u stadima. Koristite procedure za upravljanje stadom i za uzgoj životinja koje ne ugrožavaju prirodne aktivnost, naprimjer, poze spavanja ili parenja. Ovo, također, znači da treba osigurati dovoljno prostora.

Tijekom svakodnevne kontrole, odnosno kontrola životinja, provjeriti svako neuobičajeno ponašanje.

Osigurajte da svaka životinja ima odgovarajući prostor da se adekvatno hrani i da zaista jede. Ako životinja ne jede, to može biti rani znak bolesti.

Bikovima treba upravljati i sa njima postupati na način koji promovira dobar temperament.

5. Okoliš

Potrošačima je sve više stalo da se proizvodnja hrane odvija sukladno okolišu. Da bi se ovo postiglo, važno je da farmeri proizvode mlijeko na način koji na minimum svodi mogućnost bilo koje štete po okoliš. Najveći potencijalni izvor štete po okoliš dolazi iz zagađenja kojeg mogu prouzročiti gnojiva, tekuće blato, tekućine silaže itd.

Predložene dobre poljoprivredne prakse za okoliš prezentirane su u okviru sljedećih naslova:

- 5.1. Osigurati odgovarajući sustav upravljanja otpadom,
- 5.2. Osigurati da prakse za proizvodnju mlijeka nemaju negativan utjecaj na lokalni okoliš.

5.1. Osigurati odgovarajući sustav upravljanja otpadom

5.1.1. Osigurati da se otpad odlaže tako da se rizik zagađenja okolišasvede na minimum

Područja za odlaganje otpada, kao, naprimjer, gomile gnojiva i odlagališta tekućeg blata, trebaju biti adekvatno locirana. Redovito kontrolirajte stalna odlagališta tekućeg blata i gomile gnojiva radi znakova curenja i prijetećih strukturalnih slabosti da bi se rizik istjecanja koji zagađuje okoliš sveo na minimum. Osigurajte da se druge vrste otpada, kao što je plastična ambalaža silaže, odlaže na primjeren način koji sprječava zagađenje okoliša.

5.1.2. Upravljati pašnjacima sa ciljem da se izbjegne otjecanjeotpadnih voda tako što će se posipati gnojivo sukladno lokalnim uvjetima

Razmotrite vremenske uvjete i vrste tla prije posipanja gnojiva. Koristite odgovarajuće mjere, naprimjer, šire tampon zone, da biste spriječili da gnojivo dospije do vodenih tokova.

Razmotrite usvajanje plana za upravljanje gnojivom koji identificira područja za koja postoji

visoki rizik zagađenja na farmi. Ako posipate gnojivo po zemljištu, slijedite propisane količine za primjenu.

Sve organsko gnojivo, uključujući tekuće blato, treba biti unijeto u tlo što je prije moguće, uzimajući u obzir uvjete tla i date vremenske uvjete. Stajsko i vještačko gnojivo ne treba stavljati na natopljeno, strmo ili smrznuto zemljište gdje postoji rizik od istjecanja.

Jednostavan plan upravljanja đubrivom pomoći će u pogledu toga kada, gdje i koliko posuti gnojiva, tekućeg blata i drugog organskog otpada sa ciljem da se rizik od zagađenja svede na minimum.

Planovi za upravljanje đubrivom trebaju uzimati u obzir:

- izbjegavanje mogućeg zagađenja vodenih tokova, jezera, rezervoara, bunara, bušotina, podzemnih voda (plitko tlo, napukla stijena);
- izbjegavanje potencijalnog zagađenja staništa (šumsko zemljište, zaštićena ili priznata područja flore i faune);
- osiguranje da se održavaju adekvatne tampon zone (područja gdje nema posipanja) u blizini ranjivih ili osjetljivih područja (izvori vode, naselja);
- vrijeme i razinuprimjene na padinskom zemljištu – teško ili nepropusno tlo predstavlja područje koje je podložno poplavama;
- optimalne razine primjene na područjima koja imaju status veoma plodnog zemljišta (npr., zemljište bogato fosforom);
- trenutni ili predstojeći vremenski uvjeti i uvjeti tla u vrijeme primjene (mraz, smrznuto zemljište, natopljeno zemljište usljed obilnih kiša);
- domaće i regionalne kontrole okoliša.

5.2. Osigurati da prakse za proizvodnju mlijeka nemaju negativan utjecaj na lokalni okoliš

5.2.1. Ograničiti istjecanje iz mljekarskih pogona na farmi

Farmeri bi trebali usvojiti sustave koji izbjegavaju mogućnost onečišćenja lokalnog okoliša.

Prostori za odlaganje ulja, tečnosti silaže, otpadne vode i drugih supstanci koje mogu prouzročiti zagađenje, moraju biti locirani na sigurnom mjestu i moraju se poduzeti mjere opreza da bi se osiguralo da nezgode ne prouzroče zagađenje lokalne opskrbe vodom.

Izbjegavajte upotrebu ili odlaganje poljoprivrednih i veterinarskih kemijskih sredstava tamo gdje drenaže, površinske vode ili podzemne vode mogu dospjeti do lokalnog okoliša.

5.2.2. Koristiti kemikalije (gnojiva, poljoprivredne i veterinarske kemikalije, pesticide itd.) na odgovarajući način da bi se izbjegla kontaminacija lokalnog okoliša

Termin „poljoprivredna kemijska sredstva“ podrazumijeva kemijska sredstva za farmu (naprimjer, sprejevi za pašnjake, herbicidi i zaštita za žito), kao i deterdžente i higijenska sredstva koja se koriste u mljekarskoj industriji. Pobrinite se da se kemikalije za farmu sigurno odlažu dalje od mjesta za mužu i čuvanje mlijeka.

Koristite samo registrirane kemikalije u mljekarskoj industriji i na farmi, pročitajte etiketu i striktno slijedite upute kada koristite poljoprivredna kemijska sredstva, uključujući i poštovanje perioda karence.

Osigurajte zbrinjavanje kemikalija čiji je rok istekao ili su neispravne, kao i praznih pakiranja za kemikalije.

5.2.3. Osigurati da imidž mljekarske aktivnosti bude odgovarajući za pogon u kojem se sakuplja visokokvalitetna hrana

Da bi se ograničio potencijalno negativan učinak proizvodnje mlijeka na krajolik, i da bi se pružio pozitivan imidž o proizvodnji mlijeka, proizvođači mlijeka trebaju osigurati da su prilazne ceste za njihove farme i za područja koja okružuju farme čiste, da se štale ispravno održavaju i da na prilaznim cestama kojima prolazi stoka nema otpadnih voda.